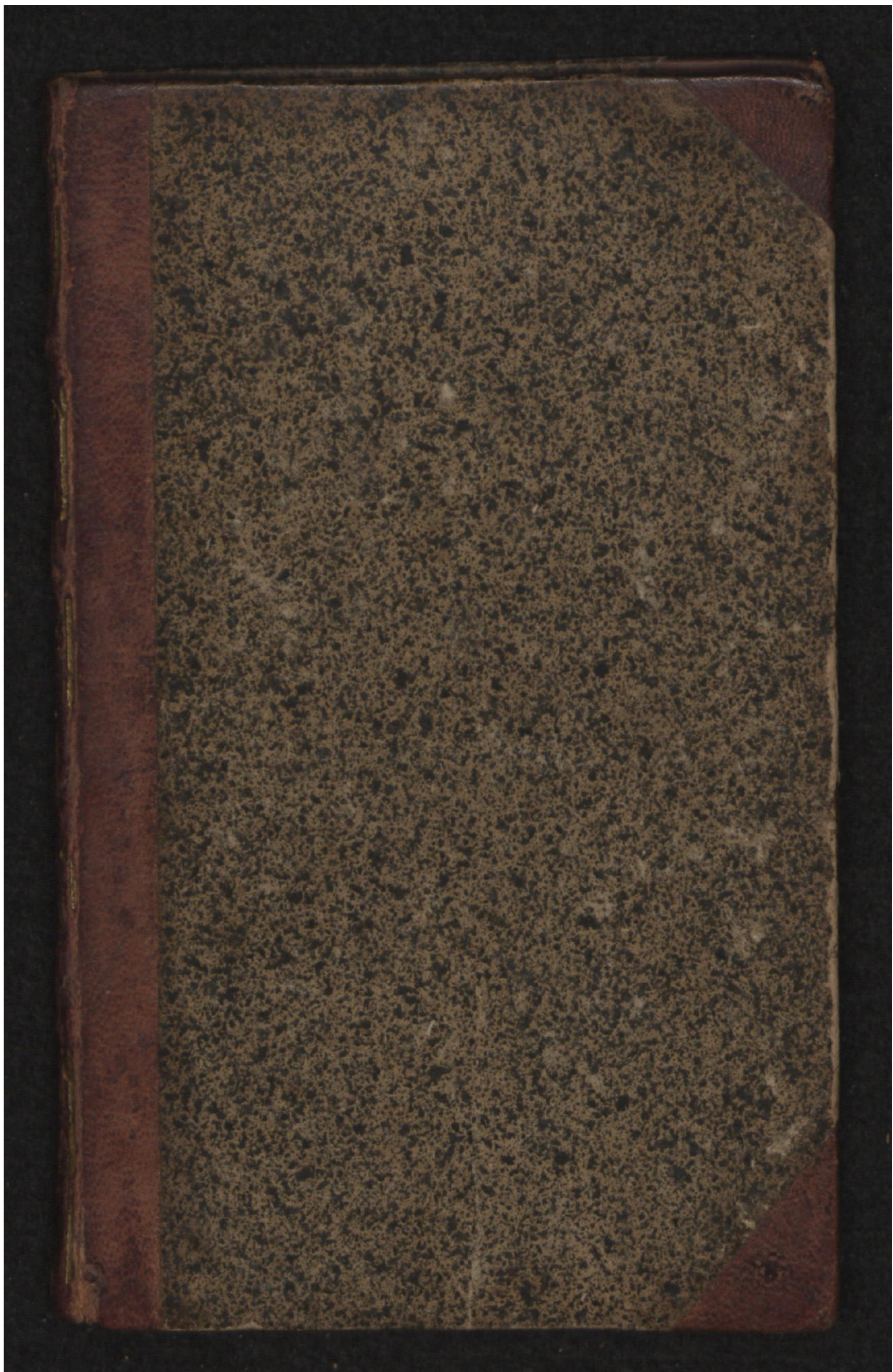
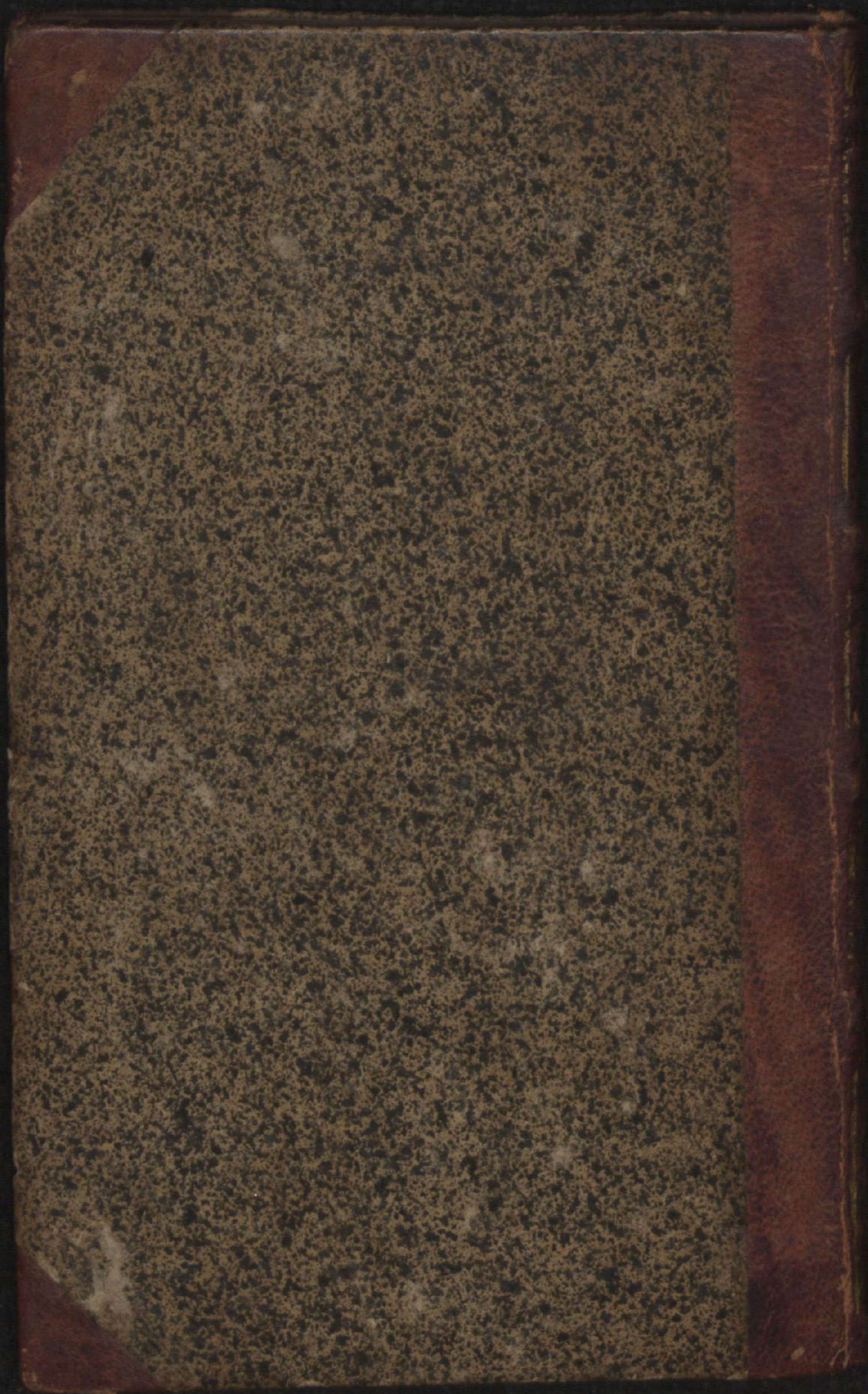
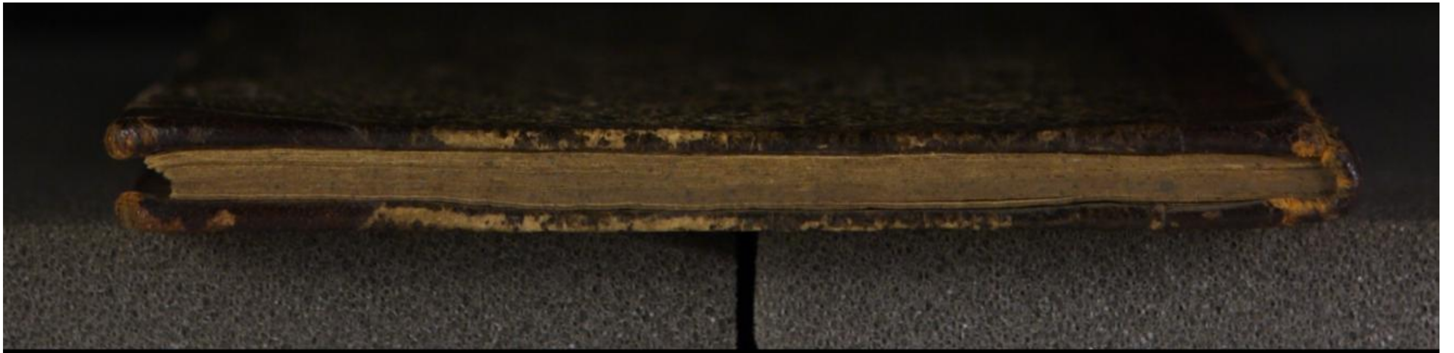
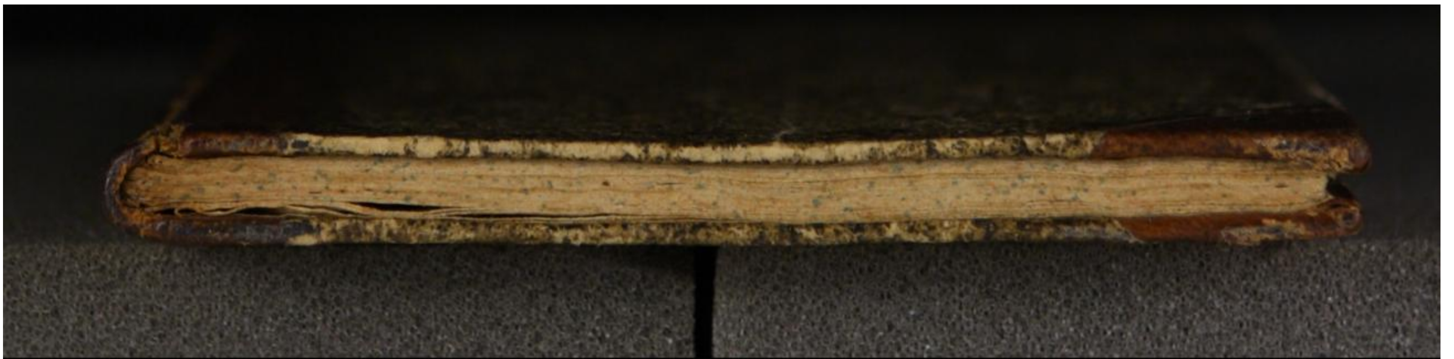














Kay Holgs [illegible]
Sjæeden.



Oversat af Claus Foerd.

Kaanst Christelig oc vel at Dø.

Optima Speculatio est Mortis Meditatio

En Disputatio oc Samtale/imellem it siugt Menniske oc Fristeren.

Beſcreffuen aff Iuone Barmſchampe. D.

Oc nu vdſet paa Danſke.



Prentet i Kiøbenhaffn/ aff Laurentz Benedicht.



Rom. 14.

Huad heller wi leff-
ue eller wi Dø / da høre
wi HERREN til.

Salige ere de som Dø
i HERREN.

Wol gestorben/Wol erworben.

Gott lass mich ererben/
Ein erlichs leben vnd ein seligs sterbē.

Vo ... S. F. ...

Erlig oc Velbeskeden Mand Pouel Pouelsen / Cannick vdi Opslo / oc Slots Scriffuer paa Agershuss/ sin gunstige oc besynderlige gode Ven.



Naade oc Fred i Christo Jesu vor kiere HERre / Frelsermand oc Gienløsere ꝛc. Kiere Pouel / Besynderlige gode Ven/ Denne lille Disputatio oc Samtale/ met nogle faa korte Bøner der hoss (tilsammen Screffuen aff en lærd Mand i Tydskland / nogle faa Aar forleden) / haffuer Jeg effter nogle fromme Menniskis Bøn oc begæring / vdsæt aff Tydske (det beste Gud haffuer giffuit mig Naade til) paa vort Danske maal/ alle dem til trøst oc forbedring/ som disse ord gaar til hiertet. Oc tuiler ieg intet der paa / at samme lille Bog / huor kort den oc er / skal jo giøre nogen fruct i den Christen menighed/ Som vor Herre Christus sielff siger : Mit Ord det skal icke komme til mig igen / vden Fruct. Det haffuer meget paa sig/ huorledis wi leffue her paa Jorden / Men det haffuer langt meget mere paa sig/ huorledis wi Dø/ oc huad wi faa for en endelig affgang aff

denne Suigefulde oc bedrøffuede Verden. Thi vdi vort Liffs tid oc Leffnet/ begiffuer sig allehaande forandring / Saa / huo som tilforne haffuer leffuit ilde/ oc mange Mennisike til Forargelse/hand kand vende sig om/ oc faa it andet hiertelau / giøre Penitentz/ rette oc bedre sit Leffnet/oc siden leffue Christelige oc vel / Men huo som Døer en gang ilde met en ond Samuittighed oc en ond Endelig affgang / Der bliffuer det da ved/ oc er ingen Haab til nogen god forandring at foruente i nogen maade. Der faare/ giøris det vel behoff / at mand giffuer grandgiffuelige act der paa / oc icke holder det for saa skødisløsſ oc wactsom en ting/ huorledis wi dø/ thi det gielder Liff oc Siel / den euige glæde oc Salighed/Eller ocsaa den euige Død oc Fordømmelse til euig tid. Huo der haffuer da vel lærd den Kaanst Christelig oc vel at Dø / den tid hand vaar i sin velmact/ naar den sidste time oc Affgangs tid kommer/paa huilcken wi alle skulle oc maa endelige skillis fra denne onde Verden / den ene effter den anden/oc fare hiem/oc giffue Verden/ Slect oc Venner / Rigdom/ Mact oc Velde gode nat/ oc kand da staa imod Dieffuelens listighed oc atskillige Kaanster/ Mesterstycke oc mange hans Finantzer / som hand da vel veed at holde oss faare/ da kand

hand

hand haffue trøst oc husualelse der aff / vdi angist oc nødsens time / naar det giøris best behoff / oc alle Menniskelig hielp oc trøst / viisdom oc forstand / icke kand hielpe oss / Ey heller huercken Guld eller Sølff / Slot eller Feste / Ja den gantske Verden bliffuer oss ocsaa forsneffuer / Oc at giøre da sin Bøn inderlig til Gud altsommectigste / er da den største oc beste Kaanst / Oc da faa wi at see / huad wi haffue lært vdi vor velmact / oc det giøris oss da altsammen behoff / thi saadan en time / haffuer oss aldrig i vort liffs tid forekommet / Oc den tid oc stund kommer vissselig / oc bliffuer icke vde. Der faare / være sig huer her fortenckt vdi / oc skicke sig saa i sin velmact / oc i Naadens tid / at hand kand lære at Dø Christelige oc vel / Være sig vng eller gammel / Fattig eller Rig / den høffue saa vel som den laffue / den stund Karskhed oc Sundhed er forhaanden / oc betenck den dag / time oc stund fuldvel / huilcken ingen Menniske paa Jorden kand vndfly.

Denne lille Disputatio oc Samtale / haffuer ieg Kiere Pouel / besynderlige gode Ven / villet Scriffue eder til / for denne Aarsage skyld / Efftherdi ieg hører oc forfarer i sandhed / aff mange andre fromme Christne / at i haffue en besynderlig god villie oc omhyggelighed / til at forfremme oc hantheffue

det Salige oc rene Guds ord / oc den sande Religion hoss eder i Opslo / oc der omkring. Desligeste ocsaa fremhielpe oc styrcke i til effter eders effne met gode raad oc forsyn/at Kirckerne oc Skolerne kunde bliffue forsørget met gode Gudfryctige oc lærde Personer / paa det / at Guds salige Ord oc sande Religion/ kand bliffue reent oc wforfalsket/ lært oc forkyndet i den Lands egn hoss eder/ baade i Kirckerne oc Skolerne / oc at Vngdommen kand Christelige oc vel / Gud Altsommectigste til loff oc ære / oc Menisken til forbedring oc gaffn / bliffue optuctet i all Gudfryctighed / ærlighed oc Bogelige Kaanster.

Bedendis eder / at i ville tage denne mine gode mening/ villie oc tienstactighed til tacke / Oc vil ieg saadant effter min ringe formue/ altid gierne forskylde mod eder/met alle gode. Befalendis eders oc alle Gudfryctige Menniskers Liff oc Siel / den Almectigste Gud met Lycke oc Salighed til euig tid/ Amen. Screffuit i Kiøbenhaffn/ S. Pouels Omuendelsis dag. Anno 1570.

Eders veluillige

Claus Føerd/ Bogefører i Kiøbenhaffn.

Kaanst Christelige oc vel at Dø.

Disputatio oc en Samtale/ imellem it siugt Menniske oc Fristeren.

Predicanten.

MJn elskelige Broder i Christo Jesu / Du haff-
uer nu anammet det høy-
uerdige Sacramente /
som er Jesu Christi Lege-
me oc Blod/ aff hannem sielff indski-
cket/oc du est der met beuebnet oc rystet
imod Døden / Dieffuelen / Synden
oc Helffuede / at ingen aff dem kand
giøre dig nogen skade/ huercken til Liff
eller Siel i nogen maade / thi du est
forligt met Gud vor kiere Himmelske
Fader/oc indliffuet met Jesu Christo/
Oc lige saa som huercken Døden /

Dieffuelen/ Synden eller Helffuede/ kand skade vort Hoffuit Christo Jesu/ J lige maade kunde de huercken giøre dig skade / enten til Liff eller Siel. Du est tryg oc frj for dem i alle maade / oc haffuer frj leyde at vandre fra denne Jammerdal/ til det euige Liff oc Salighed. Den Altsommectigste Gud være din Leydsmand oc Veyuisere ved sine hellige Engle / indtil det euige Rige / huilcket dig oc alle Guds vdualde er beredt fra Verdsens begyndelse/ ved sin elskelige Søn vor HERre Jesum Christum/ Amen. Jeg vil nu befale dig den Altsommectigste Gud / Begærer du min underuisning ydermere / met Guds salige Ord / saa vil ieg komme igen/ oc trøste dig der met.

Den Siuge suarer/ oc siger:

O kiere Herre / Jeg beder eder gierne / at i ville endnu bliffue en liden stund

stund hoss mig / oc tale met mig om Guds salige Ord / fordi ieg maa saa gierne høre tale der om / paa det / ieg skal icke falde i fristelse / Thi den grumme Dieffuel skiuder mig saa mange atskillige onde tancker i hu / paa det hand kand komme mig i fortuilelse / oc giøre min Tro tuilraadig oc til intet. Der faare mig Gud naadelige vilde beuare.

Predicanten.

Jeg vil gierne bliffue hoss dig nogen stund / dig til trøst oc vnderuisning / Thi ieg veed vel / at Dieffuelen hand er en tusindfold kaanstermand / oc giør all sin flid / at hand kand føre oss i mishaab / Men mand maa icke giffue hannem Aarsage eller rom der til. Du haffuer jo sagt oc bekient for mig tilforn / at du troer alle de Artickle / som vor Christelige Tro indeholder / sande at være / Ligesaa som de læris oc predickis i den Christelige Kir-

 ckis

ckis forsamling : Huad siger du der til ?

Den Siuge suarer.

Ja sandelige/ Jeg haffuer bekient det tilforn / oc bekiender det endnu / at ieg dette altsammen visselige troer / oc Gud beuare mig / at ieg skulde anderledis tro.

Predicanten.

Gud vor kiere Himmelske Fader/ beholde dig ved samme Tro oc Haab/ at du kant bliffue varafftig i en sand Tro oc bekiendelse indtil din sidste affgang/ naar Liff oc Siel skulle skillis fra huer andre / Du est jo glad oc lystig/ at du i den samme Christelige Tro kant dø / oc komme aff denne ælendighed.

Den Siuge suarer.

O Ja/ Jeg er glad aff gantske hu oc hierte / oc foruden denne Tro/ veed ieg

ieg ingen Salighed at bekomme/ huercken i Himmelen eller paa Jorden.

Predicanten

Det er ret oc visselige sant/ Thi foruden Christo Jesu/ finder mand ingen Salighed/ Der er oc inter Naffn/ huercken i Himmelen eller paa Jorden giffuet Menniſken/ huor ved de kunde bliffue Salige/ vden aleniste ved Jesu Christi Naffn/ oc ved hans Naffn/ maa alle Knæ bøies i Himmelen/ paa Jorden/ oc vdi Helffuede/ Der bliff fast ved/ oc lad dig ingelunde trenge fra den Tro. Du bekiender ocsaa fri veluillige met hierte oc mund/ at du met dit syndige Leffnet/ haffuer fortørnet Gud i mange maade.

Den Siuge.

O Ja/ Jeg bekiender det fri veluillige met hierte oc mund/ oc er i sand-

sandhed saa / Gud forlade mig det naadelige.

Predicanten.

Det fortryder dig jo aff hiertens grund / at du haffuer saa opueckt Guds vrede oc wgunst offuer dig sielff.

Den Siuge.

O HERRE Gud / du vedst det / at det fortryder mig hiertelige / at ieg saa tit oc offte haffuer saa groffuelige forseet mig imod din Guddommelige villie.

Predicanten.

Vær frimodig min kiere Broder i Christo / græd icke / Gud vor kiere Himmelske Fader / haffuer aff sin store naade oc miskundhed / forlat dig alle dine Synder oc misgierninger / som du haffuer hørt i Absolution / Thi der staar screffuet i den 32. Psalme.

Salige

Salige ere de / som offuertrædelsen er forlat / oc deris Synder ere skiult. Item / Salig er den Mand som HERREN icke tilregner misgierninger. Item / Gud siger: Saa tit som en Syndere sucker for sine Synder / vil ieg aldrig komme dem ihu. Disse ere jo rigelige oc trøstelige Sprock / paa huilcke en Christen i sin sidste nød vel maa forlade sig / oc befale sig Gud der met. Men der som Gud vor kiere Himmelske Fader / hielper dig aff denne Siugdom / oc giffuer dig din Karskhed oc Sundhed igen (huilcket hand skaffe oc skicke effter sin Guddommelige villie) vilde du da oc sette dig it Christeligt oc Gudfryctigt leffnet faare / och saa meget som Gud giffuer dig sin Aand oc Naade til / affstaa Synden?

Den Siuge.

O HERRE Gud Ja / det forset haffuer ieg / met Guds Naadis hielp oc bistand.

Pre-

Predicanten.

Nu vel/huad heller Gud lader dig komme til din Førlighed oc Sundhed igen / eller hand kalder dig aff denne Jammerdal til sig i sit euige Rige/ Saa troer du dog stadelige/ at du formedelst Jesu Christi Død oc Pine/ oc icke formedelst dine gode Gierninger bliffuer Salig?

Den Siuge.

Ja/ Dette troer ieg visselige/at ieg formedelst Christi Død oc Pine/ faar det euige Liff oc Salighed.

Predicanten.

Saa est du visselige it Barn vduald til den euige Salighed / oc ingen skal kunde riffue dig aff vor HErris Jesu Christi Haand/ Glæd dig / J dag skalt du met din HErre Jesu Christo/ være i det Himmelske Paradis. Oc der som Dieffuelen nu her

effter

effter vilde friste dig / oc meente at føre dig i nogen Fristelse eller tuilraadighed/Saa holt hannem stedse oc altid faare / Jesu Christi Død oc Pine/ Opstandelse oc Himmelfart / vor euige Genløsere oc Salighed. Der met vil ieg befale dig Gud Altsommectigste / haffuer du mig ydermere behoff / saa vil ieg komme igen / naar ieg bliffuer tilsagd.

Den Siuge.

Kiere Herre/det skal Gud Altsommectigste vel beløne eder / Jeg vil met Guds naadis hielp/ giøre som i haffue lært oc vnderuist mig / Jeg vil henge hart ved den Kaarsfeste Christum/ oc forlade mig paa hans fortieniste/ oc der ved leffue oc dø.

O du Almectigste / euige Barmhiertige Gud/ vend dit Ansict fra mine Synder / oc see til din kiere Søns Jesu Christi Ansict / huilcken der er all vor Trøst oc Salighed/ Amen.

Fri-



Fristeren eller Dieff-uelen siger.

Ey Ja dog / Det kand dog intet hielpe dig / Dine Synder / Ondskab oc Misgierninger ere flere / end der er Sandskorn paa Hafffens bond.

Den Siuge suarer.

Ja Dieffuel / Jeg bekiender det / Men Guds Naade oc Barmhiertighed er meget større end alle Verdsens Synder.

Fri-

Fristeren.

Huorledis kant du vente dig retfærdigheds løn / efterdi der er icke andet hoss dig end wretfærdighed?

Den Siuge.

Min Retfærdighed er den HErre Jesus Christus.

Fristeren.

Kiere sig mig / Huorledis vilt du dog komme til den euige Saligheds huile oc glæde / du som est fuld aff all Synd / skalckhed oc wretfærdighed?

Den Siuge.

Met Røffueren / som hørde paa Kaarssit / den herlige oc glædelige Sententz vor HErris Jesu Christi: J dag skalt du være met mig i Paradis.

Fristeren.

Huor vdaff haffuer du saadant

Haab oc tillid / effterdi du haffuer intet gaat giort nogen tid?

Den Siuge.

Jeg veed at ieg haffuer en god oc from HERRE / en Dommere / som lader sig vel affbede all skyld oc bryst / en liffsalig Meglere oc Talssmand / huilcken er Jesus Christus den almectigste oc en Saliggiørere.

Fristeren.

Det kand intet hielpe dig / du bliffuer Fordømt / oc skalt føris ned til Helffuede.

Den Siuge.

Met Guds hielp troer ieg ney / Thi mit Hoffuit er her offuen i Himmelen.

Fristeren.

Huad gielder / du bliffuer Fordømt.

Den

Den Siuge.

Du est en Skendegæst / oc ingen Dommere / du est fordømt / du kant ingen Fordømme.

Fristeren.

Der er mange skock Dieffle / som tage vare paa din Siel.

Den Siuge.

Jeg fortuifflde visselige / der som ieg haffde icke den Altsommectigste i Himmelen til min beskyttere oc beskermere / huilcken som haffuer veldelige oc met stor Triumph oc Seyeruinding offueruundet eder arme oc ælendige Dieffle / met alle eders skendelige opsæt / falsk oc suig.

Fristeren.

Gud er wretfærdig / i det / hand giffuer det euige Liff oc Salighed for Synd oc Ondskab.

Den Siuge.

Hand er retfærdig / fordi / hand holder sit Løffte oc Foriættelser / Oc ieg skyder mig fra hans Retfærdighed/oc til hans store wsigelige Barmhiertighed/ for hans eniste Søns Jesu Christi værd oc Fortieniste skyld/ huilcken der er allis vor Salighed.

Fristeren.

Du haffuer en behagelighed der vdi / at du kant skrømte oc smigre for dig sielff / oc giøre dig it wuist Haab/ Men det er dog altsammen forgeffuis/ Der bliffuer intet aff/ Haab saa lenge som dig lyster.

Den Siuge.

Sandhed det er CHristus sielff / kand huercken liue eller bedrage/ Men din art oc nature er / at holde huercken tro eller loffue i løffter oc foriættelser/ men liue oc bedrage det er din art/Thi du est all Løgens Fader.

Fri-

Fristeren.

Du vedst oc seer vel / huad du her paa Jorden offuergiffuer oc forlader / Men du vedst icke huad du faar eller finder i en anden Verden for dig.

Den Siuge.

Alt huad mand kand see her met Oyen / det er timeligt oc forgengeligt / Men huad mand icke kand see / det er euigt. Huo som troer Gud vor Himmelske Fader met en stadelig Tillid / hand seer meer end nock.

Fristeren.

Du skillis dog alligeuel fra denne Verden / met mange Synder / oc du haffuer slæt ingen gode gierninger.

Den Siuge.

Jeg vil bede min HERRE oc Gud / at hand for sin store Naade oc Barmhiertighed skyld / vil føre mig

aff alt det som mig arme Syndere kand være skadeligt / oc at hand vil føre mig i / oc beklæde mig met sin miskundheds Klædebon.

Fristeren.

Gud hører ingen Synderis Bøn / det vedst du vel.

Den Siuge.

Ja dog / saa hører hand dem / som giøre ret Penitentze / oc hand er Død for Syndens skyld.

Fristeren.

Det er alt forsilde met din Bod oc Penitentze.

Den Siuge.

Røffueren paa Kaarssit vaar det icke forsilde / at giøre Penitentze / efterdi hand fick Naade.

Fristeren.

Røffueren paa Kaarssit haffde en stercker

stercker Tro / Men din Tro hueger/ oc er icke fast.

Den Siuge.

Jeg vil bede min HErre oc Gud aff hiertens grund/ at hand vilde forøge min lille Tro.

Fristeren.

Huorledis kand det være / at du skulde haffue en Naadig oc Barmhiertig Gud/ effterdi hand plager dig met saa mange atskillige Kaarss/ sorg oc modgang?

Den Siuge.

Hand giør Saar / oc Læger dem igen/ som en god Læge pleyer at giøre.

Fristeren.

Huor faare vilde hand da/at Døden skulde være bitter oc haard.

Den Siuge.

HERRENS godhed haffuer ingen maal/ maade eller ende. Hand vil oc kand intet andet / end det som gaat er. Huor faare vilde ieg arme wnyttige Menniske (ieg som haffuer all min liffs tid/ været en wlydig Tienere) veire mig at lide for mine Synder/ det min HERre Christus gierne oc met stor taalmodighed haffuer villde liid/ for min Saligheds skyld?

Fristeren.

Det er dog alligeuel en jemmerlig/ bedrøffuet oc ælendig tingest at dø.

Den Siuge.

Wi leffue eller wi dø / saa høre wi dog HERREN til. Men salige ere alle de som dø vdi HERREN.

Fristeren.

Men Synderens Død er den allergrueligste.

Den

Den Siuge.

Den regnis icke mere for en Syndere at være / huilcken som giør sand Penitentze / oc forlader sig paa Guds store Naade oc Barmhiertighed / oc bekiender sig for en arm Syndere.

Fristeren.

Du maat alligeuel nu forlade denne skøne oc lystige Verden.

Den Siuge.

Jeg skillis icke vden fra denne bedrøffuede ælendighed/til mit rette Fæderne Land.

Fristeren.

O huad vilt du dog sige/Det giør dig ligeuel ont / at du saa skalt skillis fra Huss oc Hiem/Gods oc Rigdom/ oc all Verdsens vellyst.

Den Siuge.

Huad siger du mig meget om Huss

oc Hiem / Gods oc Rigdom? I det ieg skillis nu fra / saa skillis ieg der imod fra all min wlycke. Om ieg end forlader megen Rigdom oc Vellyst her paa Jorden / saa forlader ieg fire-gange saa megen gienuordighed / sorg oc bedrøffuelse / Oc ieg ved visselige / at ieg i den sted / som ieg forlader her Gods oc Rigdom / faar ieg wlige mere oc bedre Himmelske oc euige Gods oc Rigdom i den sted igen / aff Guds godhed oc Miskundhed / foruden all min værdighed oc fortieniste.

Fristeren.

Jeg ved det fulduel / at du est en suar riger Mand / Nu maa din Rigdom / Gods oc Penninge / bliffue her effter dig / oc du skalt skillis der fra.

Den Siuge.

Alt huad ieg her lader effter mig / det er fremmet Gods / oc hør mig in-

tet

tet til / det hører Verden til. Men huad mig tilhører / Det bær ieg altsammen met mig hen vd.

Fristeren.

Kiere sig mig / huad er det du bær met dig hen vd / efftherdi der er dog intet gaat hoss dig?

Den Siuge.

Du siger ret / Thi det er Guds gode oc Naadefulde villie / at det samme skal være mit / huad hans Naade oc Godhed haffuer skenckt oc giffuet mig forgeffuis / aff lutter Naade oc Barmhiertighed.

Fristeren.

O din Jammer er stor / Nu maat du forlade din Høstru / Børn oc mange gode Venner / oc skillis fra dem / huilcke du haffde været nyttig / oc haffde kundet tient dem / der som du haffde leffuit lenger her i Verden.

Den

Den Siuge.

De høre alle sammen vor HER-RE til / hannem vil ieg befale dem / hand ved vel at forsørge oc nære dem.

Fristeren.

Men alligeuel / saa giør dog skils-miss vee / Thi du lader nu mange fromme Christne her effter dig.

Den Siuge.

Der ere mange iblant dem / som følger mig effter inden en kort tid.

Fristeren.

Du haffuer mange gode Venner oc Stalbrødre / Skulde det icke be-drøffue oc bekumre dig / at du saa ha-stigt skalt skillis fra dem ?

Den Siuge.

Jeg vandrer oc haster nu til man-

ge

ge kierligere Venner oc Stalbrødre/ Der finder ieg vligere oc bedre Selskab end her paa Jorden.

Fristeren.

Nu vel/ Jeg sagde tilforn / at der er intet gaat hoss dig / Saa maa ieg dog alligeuel bekiende / om ieg vil sige Sandingen/ At du haffuer dog giort meget gaat/ Du est ocsaa vel verd/ at Gud maa forbarme sig offuer dig/ oc giffue dig det euige Liff oc Salighed/ Thi ieg forstaar / at ieg kand intet faa dig der hen / som ieg gierne vilde / du haffuer læst formeget i den hellige Scrifft/ Saa begærer ieg icke heller din Siel.

Den Siuge.

Haffuer ieg giort en eniste god gierning/ det er icke kommet aff mig/ Det er Guds gierning oc icke min/ Du tørst ingen værdighed eller for-

tieniste

tieniste scriffue mig til/ thi der er ingen hoss mig/ Men aff Guddommelig Naade/ bekiender ieg min wuærdighed.

Fristeren.

Du est dog reen oc wskyldig/ vdi mange atskillige suare Laster oc Synder/ der mange andre Mennisker ere saare hart besmittede met.

Den Siuge.

Findis der noget aff det hoss mig/ saa er det Guds gierning/ oc icke min/ huor faare ieg haffuer hannem storligen at betacke/ baade met Hierte oc mund/ men mig icke der aff at berømme/ Thi haffde Guds Barmhiertighed icke beuaret oc beskyttet mig/ saa haffde ieg jo saa vel som andre Menniske/ oc end groffuere oc skendeligere Synder bedreffuet/ end nogen anden/ Der met lad mig være tilfreds/ du forbandede Dieffuel/ Oc packe dig

fra

fra mig/ til dit Selskab hen i Helffue-
dis Affgrund/ Jeg vil i dag være hoss
min HERre Jesu Christo / oc hoss
alle hans hellige Engle / Propheter /
Apostler/ Lærefædre oc den gantske
Himmelske forsamling / som hand
haffuer loffuet oc tilsagd mig / Thi de
kunde icke bliffue fordømde / som tro
paa Jesum Christum / Som hand
sielff siger/ Johan. 3. Saa elskte Gud
Verden/ at hand gaff sin enbaarne
Søn/paa det alle de som tro paa han-
nem / icke skulle fortabis / men haffue
det euige Liff rc. Der met packe dig
hen / her haffuer du din beskeed / du
skalt met Guds naadis hielp/ icke tren-
ge mig fra denne Tro / Thi ieg haff-
uer bygt paa en fast Stenklippe/ huil-
cken er Jesus Christus den Retfærdi-
ge/ hand er min Beskyttere oc Tals-
mand/ hoss Gud vor kiere Himmelske
Fader. Denne Klippe oc grunduol/
formaa alle Helffuedis Porte oc mact
icke

icke at staa imod / der som ieg end vaare den aller armeste oc største Syndere der kunde være i den gantske Verden.

Fristeren.

Jeg siger icke at du est en arm Syndere/ Jeg ved vel anderledis/ oc sagde dig det nu / At du haffuer dog giort meget gaat/ det kand nu komme dig til hielp.

Den Siuge.

Jeg forstaar vel dine listige anslag oc mening / Du vilde gierne føre mig i en Aandelig hofferdighed / Oc effterdi du haffuer tilforn icke kund komme mig i fald paa det slette eller det som laufft vaar / saa vilt du mig nu ophøye/ oc din art oc mening er/ mig der met at kuldkaste / men det skal sla feil for din tredske oc forbandede hund/ Min HErre Christus haffuer icke saa lært mig / der hand saa siger:

Naar

Naar i haffue giort alt det eder bør at giøre/ saa siger/ Wi ere wnyttige tienere. Thi naar en Suend giør det hannem bør at giøre sin Herre/ oc det hand er hannem skyldig at giøre / der faare bør hannem ingen tack. Saa haffuer ieg dissuer / icke nær giort saa meget gaat/ som mig vel haffde burt at giøre/ Jeg skulde vel haffue giort meget mere/haffde ieg for Menniskelig skrøbelighed kunde kommet der til/ Men Christus er min Fuldkommenhed/ haffuer ieg icke giort saa meget som mig burde at giøre / saa haffuer min HERre Christus giort saa meget mere for mig.

Fristeren.

Kant du da icke lide / oc være til freds der met / at ieg loffuer dig / oc siger/ at du haffuer giort mange gode gierninger / Det er dog bedre at giøre gaat end ont.

Den Siuge.

Packe dig du lede forbandede Dieffuel / Jeg begærer slet ingen loff aff dig / oc ieg giffuer dig icke it gaat Ord der for / Du maatte vel vide / at ieg er fast / sterck oc tradzig i min Herre Jesu Christo / oc bær it frit mod paa hannem / imod dig du lede Dieffuel / Men i mig sielff er ieg skrøbelig oc redder / oc acter mig oc alle mine gierninger slet intet. Saa biuder ieg dig traatz / at du skulde kunde kaste mig ned aff det høyre / som ieg staar i CHRISto JEsu / ey heller paa slet Jord mig kuldkaste / for min skrøbeligheds skyld / som du troer. Der met haffuer du din beskeed / far hen der som du haffuer andet at bestille / Jeg vil Bede.

Den



Den Siugis Bøn.

O Altsommectigste / Euige GUD / oc all barmhiertigheds Fader / kom din fattige Tienere til hielp / oc dele met mig dit Liuss / som er den rette Christelige Tro / paa det at ieg maa komme gladelige til dig. O du milde oc Barmhiertige

Gud/ophøye dig oc kom mig til hielp/ Ophøye dig dog saa/ at du icke fordærffuer oc nedtrycker mig fra dit Ansict. HERRE Gud Altsommectigste Fader / anamme min Siel i dine Hender / HERRE / du sandru oc retfærdige Gud/ du haffuer mig igenløst / ved din kiere Søn Jesum Christum / fra alt det mig skade kand til Liff oc Siel/ lad mig leffue met dig euindelige/ oc lad mit haab icke bliffue beskemmet / som ieg setter til dig. Kiere HERRE oc Gud / vend dit Ansict til mig/ oc giør mig frj / leddig oc løss fra all sorg/ genuordighed oc smerte/ Forbarme dig offuer

mig

mig din fattige Tienere/oc frelss mig fra alt ont/Amen.

En anden Bøn.

O Du allersødiste oc Naaderige Herre Jesu Christe / Jeg raaber oc beder paa det allerunderdanigste oc ydmygeligste til din Guddommelige Naade oc Barmhiertighed / at du vilt mig icke forkaste fra dit benedidede Ansict/ oc tage ey heller din hellig Aand fra mig / Men at du vilt Naadelige tage mig i din beskyttelse oc beskermelse / oc fri mig fra alt det mig skade kand til Liff oc Siel. O kiere Herre/

 giør

giør dig rede / oc giff din arme Tienere din euige Salighed / paa det / at ieg skal icke befrycte mig / for den grumme Dieffuel / huilcken der altid staar effter min arme Siels fortabelse / Jeg din fattige vuærdige Tienere / er saare bedrøffuit oc bange / kom mig til hielp / At din Naadis neruærelse kand trøste mig / O HERre see til de atskillige Fristelser ieg lider oc fristis met / kom mig til hielp / at ieg bliffuer icke fortabt eller forskut fra dit Ansict / Men Herre / at min Siel maa føle din Naadis hielp / paa det / at hun kand glæde sig / met dig euindelig / Amen.

En

En anden Bøn.

O Du aller Naadigste HErre Jesu Christe / Jeg arme vsle oc bedrøffuede Syndere / Jeg slemme Syndere / huor fuld aff Vanuittighed oc Wactsommelighed haffuer mit Hierte værit / at ieg icke haffuer kunde seet Døden for mine øyen / men sæt den tilbage / oc tenckt der icke en gang paa / icke heller fryctet den vuisse time oc stund / paa huilcken Døden vissselige ville komme. Haffuer der faare icke lad aff at Synde / Men ieg haffuer set mit hierte / hu oc find / til idel Forfengelighed oc denne

 Suige-

Suigefuld Verdsens vellyst oc til min Kiød oc Blods begæring / huor vdi ieg haffuer leffuet i all wgudelighed oc laster: Oc du aller Naadigste HERre Jesu Christe / forlad mig alle mine fremfarne Synder / oc hielp mig effter din store mangfoldige naade oc Barmhiertighed / at ieg icke skulle tagis saa hastelige oc wforseendis aff dage i denne min Siugdom / Men at ieg maa met din Naadis oc Barmhiertigheds hielp / giøre Penitentz / oc bedre mit onde oc ælendige leffnit / Paa det / at ieg skal icke forfærdis eller forskreckis for Dødsens timis wuished. Dit hellige Blods vdgy-

delse /

delse/ Død/ Smerte oc Pine/ skal være mit euige Liff oc Salighed/ Amen.

En anden Bøn.

O Barmhiertige Herre Gud/ Himmelske Fader/ vær du min tilfluct nu oc altid / oc lad min arme Siel haffue huile i dig / oc hoss dig: O HERRE ophøye dig oc hielp mig/ Styr du den grumme Dieffuel / oc driff hannem vd fra mig / at hand icke skulle drage oc riffue min fattige Siel til sig. Dit Naffn være benedidet / fra nu oc indtil euig tid. Til dig raaber oc skriger ieg /

HERRE giør mig Salig/oc redde min Siel/ Thi du est min Gud oc HERRE/ Amen.

En anden Bøn.

HERRE styrcke oc formere Troen i mig / Jeg troer jo HERre / Men Herre kom du min liden Tro til hielp. O HERRE Gud / kom mig snart til hielp/ før end ieg vnder denne suare oc store byrde vndertryckis oc fordærffuis. Herre din Barmhiertighed offuergaar alle dine gierninger. O Allernaadigste oc Barmhiertigste Fader / Min HERRE Gud oc min Salighed/ Min be-

beskyttere oc tilfluct/ HERRE gaa icke i rette met din Tienere/ Christus Jesus er min Retfærdighed / min Genløsere oc min vskyldighed / huilcken der for min Salligheds skyld/ vilde lide den altsomstørste oc grueligste Død oc Pine / Lad det gaa dig til hierte/ O all barmhiertigheds Fader / for denne din elskelige Søns Jesu Christi Død oc Pine skyld / forbarme dig offuer mig arme Syndere/ styrcke oc giør mit hierte fast i Troen til din kiere Søn Jesum Christum. Trøste mig met den hellig Aands Naade/ At ieg maa nyde den sande glæde i Christo Jesu/ oc bliffue delactig

i all

i all hans velgierninger/ Død oc Pine/ met alle Guds vduale-de/ Amen.

En anden Bøn.

BEnaade mig/ O Barm-hiertige Gud oc Him-melske Fader/ Jeg er jo en arm Syndig Menniske/ Oc haffuer intet andit fortient end Guds grumme vrede oc straff/ Men enddog ieg haff-uer leffuit/ huorledis ieg kunde/ saa forlader ieg mig dog der paa/ at ieg ved oc tuiler der in-tet paa/ at ieg er jo døbt oc kal-let en Christen/ til mine Syn-ders forladelse/ oc at min Her-re Christus er født for mig til

Ver-

Verden/ taald Død oc Pine/ oc er opstanden for min skyld/ haffuer giffuit mig sit Legem oc Blod / at æde oc dricke til min Troes bestryckelse. Item/ at ieg er Absolueret oc leddig oc løſſ giort fra alle mine Syn- der/denne Tro oc stadige haab/ lad mig O Himmelske Fader jo beholde indtil min Siel skil- lis fra mit Syndige Legeme/ Formedelst Jesu Christi Død oc Pine skyld/ Amen.

En anden Bøn.

O HERRE Himmelske Fader / du som est en tro- fast Gud/ oc lader ingen fristis offuer sin formue eller

mact/

mact/ Men skicker det saa / at Fristelsen faar saadan en ende/ som wi kunde taalle oc bære. Jeg beder dig i min store nød oc trang / at du vilt icke legge Kaarssit suarere paa mig/ end ieg det vel bære kand / Styrcke du mig / at ieg kand bære det met taalmodighed / oc aldrig tuile paa din store Barmhiertighed. O Jesu Christe/du leffuende Guds Søn / som haffuer taald den bittere Kaarssens Pine for mig / oc paa det sidste for mine Synder skyld / vndergiffuit dig den haarde Død. Til dig raaber ieg aff hiertens grund/ Forbarme dig offuer mig arme syndige Menniske.

niske. Forlad mig alle mine off-
uertrædelser/huilcke ieg haffuer
bedreffuit oc beganget all min
gantske Liffs tid. Lad mig icke
feyle i Troen til dig. O Gud
hellig Aand / Du ypperste oc
sande Trøstere i all nød oc gen-
uordighed / beuare mig i all
taalmodighed oc ret paakal-
delse/ giør du mig hellig / met
en sand tillid oc trofast forladel-
se / Oc vig icke fra mig i min
sidste angist oc nød / Led du mig
vd aff denne Jammerdal/
oc ind i det rette Fæ-
derne Land /
Amen.

En

En anden Bøn.

ALmectigste Gud / Himmelske Fader / Effterdi du haffuer befalet oss / oc sagd / Kalde paa mig i din nød / saa vil ieg Bønhøre dig / At du skalt prise oc loffue mig. Der faare raaber oc skriger ieg til dig / i denne min store Nød / Ved din elskelige Søn Jesum Christum vor HErre / at du vilt icke forskyde mig arme Syndere fra dit Ansict. Er nu denne min Siugdom icke til Døden / Saa hielp mig op / at ieg kand bliffue til pass / for din store naade oc barmhiertigheds skyld / paa det ieg kand forkyn-

de

de din store Naade oc Barm-
hiertighed/ som du haffuer mig
altid oc besynderlige nu beuist i
denne min Siugdom. Men er
det mig nyttelig oc gaffnlige-
re/ at ieg nu Døer denne time-
lige Død/ end lenger her at leff-
ue i denne Jammerdal oc ælen-
dighed/ Saa skee Herre Gud
din Guddommelige vilie/ som i
Himmelen/ ocsaa her paa Jor-
den/ oc forlene mig din Aand
oc Naade/ at ieg kand giffue
mig veluillige i din Faderlige
vilie/ huilcken altid er den beste.
Beuar mig stadelig i en Chri-
stelig Tro oc sand bekiendelse/
indtil min Døds time oc sidste
affgang. Lad mig aldrig aff-

skillis fra dig / Men anamme min Siel i dit euige Rige / ved den samme din kiere Søn Jesum Christum vor HERre / Amen.

En anden Bøn.

O Gud all Naadis oc Barmhiertigheds Fader / forbarme dig offuer min arme Siel / forlad mig alle mine Synder / huilcke ieg dissuer haffuer giort imod dig / forsmaa icke din arme Creatur / som du haffuer sielff skabt / foract mig icke / som er dog din egen Henders gierning / lad den icke fortabis / huilcken du haffuer sielff giort oc skabt / Thi paa

dig

dig haaber ieg/ du est min Gud
oc min Hielpere. O Jesu Chri-
ste/ du sande Frelsermand/ du
som est det sande Guds Lam/
som bær all Verdsens Synder/
oc haffuer toed oc giort mig reen
met dit dyrebar Blod/ Jeg be-
der dig ved din bitter Død oc
Pine/ At du vilt forbarme dig
offuer min arme Siels vd-
gang/ aff mit syndige Legeme/ oc
føre hende ved dine hellige En-
gle ind i dit euige Rige. O Gud
hellig Aand / du søde trøst / be-
uar mit hierte for all Dieffuel-
sens anfictelse/ styrcke mit haab
oc tillid/ at ieg kand met en sta-
dig Tro/ tro Syndernis forla-
delse/ Legemens Opstandelse/

oc det euige Liff. Saa befaler ieg nu O du hellige Trefoldighed/min Aand i dine Hender/ du trofaste Gud/du haffuer mig igenløst/Du som leffuer oc regnerer til euig tid/Amen.

Sancti Augustini Bøn.

MIn Gud/Min Barmhiertighed / min tillid / effter dig haffuer ieg stor attraa oc begæring/til dig flyer ieg/ til dig en Kilde/vdaff huilcken all Naade oc Barmhiertighed/oc all Syndsens forladelse flyder/ skynder ieg mig/ Forsmaa icke mig arme Syndere/Jeg som nu er omspent oc

om-

omfangen met atskillige farlig-
hed/ Kom mig naadelig til hielp
i denne min store nød oc trang/
Jeg kand mig sielff icke hielpe/
met alle mine gierninger/ Men
Herre forløss du mig / oc for-
barme dig offuer mig. Vdi min
fortieniste oc gierninger/ er ieg
fortuiffuelt / Men paa din sto-
re Naade oc Barmhiertighed
fortrøster ieg mig / oc ieg forla-
der mig heller paa din Barm-
hiertighed/end ieg skulde bliffue
misstrøstig i mine onde giernin-
ger/ Jmod dig haffuer ieg Syn-
det/ O HERre oc kiere Gud/
Jeg vaar dig kier / den tid du
forløssde mig met din kiere søns
Død oc Pine/ Jeg haaber der

 faare/

faare/at du icke foracter mig nu
i min sidste nød oc trang/at ieg
skulde bliffue fordømt/Jeg kom
mer der faare nu til dig / oc sø-
ger hielp oc trøst hoss dig/effter-
di du necter ingen Synder din
Naade oc Barmhiertighed/
som flyer til dig met en sand tro
oc angerfuld hierte. Jeg begær/
at ieg maa bliffue forløst oc
komme til dig. J dine Hender
HERRE befaler ieg nu min
Aand / See til mig du San-
dru oc Retfærdige Gud / met
din Naadens Øyen / oc vnd
mig nu du Naadefulde Gud/
at ieg maa huile i din fred/Du
som leffuer oc regnerer met den
hel-

helligAand oc din kiere Søn i euighed/ Amen.

S. Jeronimus.

O Du Naadefulde HERre Jesu Christe/ Jeg kommer til dig/ anamme min Siel i din Beskermelse/ huilcken du haffuer igenløst/ met dit dyrebar Blod/ Død oc Pine/ Amen.

Prentet i Kiøbenhaffn/
aff Laurentz Benedicht.
1575.

